

Funktionsprogram

Bostad med särskild service i form av gruppbofastad LSS 9§9

Reviderad version antagen av Vård- och omsorgsnämnden 2023-09-07

Innehållsförteckning

Inledning	3
Verksamhets- och funktionsytor	4
Övergripande funktionskrav	5
Enskilda bostaden	7
Gemensamma utrymmen	10
Personalutrymmen	11
Övriga utrymmen och funktioner	12
Utemiljö	13
Att tänka på	15
Referenser	16

Inledning

Det är viktigt för flera olika verksamheter inom Nyköpings kommun att vi når en samsyn kring lokaler som fungerar bra för brukarna och för personalen, men som även fungerar ur ett förvaltar- och driftsperspektiv. Dessutom finns behov av att kontrollera att rätt funktioner byggs till rätt kostnad så att hyreskostnader landar på en rimlig nivå.

Ett annat syfte med funktionsprogrammet är att spara tid. Dels genom att varje steg i kommunens lokalprocessmodell effektiviseras. Dessutom innebär ett funktionsprogram att tiden och insatsen från verksamhetschefer och personal minskas och de kan istället lägga merparten av sin tid på sitt huvuduppdrag. Vi vet vad vi vill ha och behöver inte lägga tid på att beskriva det om och om igen.

Funktionsprogrammet för bostad med särskild service för gruppboende enligt LSS 9§9 beskriver hur gruppboendet, utöver gängse byggnadskrav Boverkets byggregler (BBR) ska utformas för personer i behov av särskild boendeform, verksamhetsklass 5B. Funktionsprogrammet baseras på samlade erfarenheter av tidigare utföranden och programarbete samt regelverk och råd från olika instanser.

En gruppboende riktas till personer med kontinuerligt tillsyns- och omvårdnadsbehov med närvaro av personal. Det behöver vara utrustat och utformat så att ingen hyresgäst ska behöva flytta av åldersskäl, om inte vård- eller omsorgsbehovet är så omfattande att så ändå krävs. Gruppboendet ska omfatta ett litet antal bostäder, max sex stycken, grupperade kring gemensamma utrymmen som samlingspunkt för de boende - nära bostäderna, lätta att nå och i ett plan.

Tekniska standarder

Nyköpings kommuns tekniska standarder ska användas vid alla nybyggnationer och ombyggnationer som genomförs i egen regi. Eventuella avsteg kan göras, men dessa behöver i förekommande fall godkännas av chef för Kommunfastigheter. Uppdaterade tekniska standarder tillhandahålls i respektive projekt vid projekteringsstart.

Lokalprogram

Funktionsprogrammet kompletteras med ett lokalprogram där ytorna för respektive funktion beskrivs. Ytorna är inte exakta utan ska användas som referensytor som ger en inriktning och exempel på fördelning mellan olika funktioner. Lokalprogram bifogas som underlag för respektive projektering.

Miljö och klimat

Klimatanpassade val ska göras vid alla om- och nybyggnationer samt vid reinvesteringar. Detta innebär att i de fall det finns två alternativ vad gäller till exempel utrustning eller material, ska det alternativ som ger minst miljöpåverkan väljas. Det kan också få betydelse vid planering av tillkommande boenden då platser som ligger nära allmänna kommunikationer och kräver färre transporter ska prioriteras.

Verksamhets- och funktionsytor

En gruppboende är en insats enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Det innebär en bostad anpassad för personer med fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar, till exempel med utvecklingsstörning, autism, hjärnskada eller rörelsehinder. Utvecklingsstörning och autism ger kognitiva svårigheter. Till exempel brister logisk förmåga, förmåga att förstå konsekvenser, kunna planera och tolka sinnesintryck. Många har även rörelsehinder, syn- och hörselnedsättning.

Målet är att ge personen möjlighet att bo i ett fullvärdigt hem, utan institutionsprägel, för permanent bruk. Boendet erbjuder personal som ger stöd och service dygnet runt. Ett boende ska ge trygghet, värme, gemenskap och livskvalitet för både den enskilde och de anhöriga. Boendet ska även vara en attraktiv arbetsplats för personalen.

En gruppboende kan inrymmas i friliggande hus/villor eller i flerbostadshus (i markplan).

En gruppboende skiljer sig från bostadsmönstret i stort. Det är ett vårdboende i kollektiv form där flera egna små bostäder samlas kring gemensamma utrymmen och personalutrymmen (se BBR 5:243, Särskilt boende för personer med vårdbehov).

Det är viktigt att tidigt i projekteringen ha med gruppboendets särskilda egenskaper. Gruppboendets utformning ska följa SIS standard för höjd nivå/utökad tillgänglighet SS 91 42 21.

Total yta för en gruppboende blir vanligen omkring 500 m² (BRA¹), med sex bostäder samt gemensamt kök med matplatser, utrymme för samvaro, tvättstuga, bostads- och rullstolsförråd och personalutrymmen mm.

Alla bostäderna **ska** ligga i samma plan som gemensamhets- och personalutrymmena. Hyresgäst eller personal ska enkelt kunna ta sig mellan bostad och gemensamma utrymmen utan att behöva gå utomhus.

I boendet **ska** förberedas för att kunna använda moderna IT-lösningar, till exempel begåvningsstödjande hjälpmedel för personer med utvecklingsstörning.

Före och under byggnation **ska** konsultation ske med personer med kännedom om verksamheten.

¹ Bruttoarea, BTA. Bruttoarean är summan av alla våningsplans area och begränsas av de omslutande byggnadsdelarnas utsida. I bruttoarean inräknas bland annat mellanvåning (entresol).

Övergripande funktionskrav

Allmänt

Generella byggregler som gäller för bostäder i allmänhet enligt Boverkets byggregler (BBR) med en utökad tillgänglighet enligt svensk standard, SS 91 42 21:2006 **ska** följas. Lokalerna **ska** vara tillgängliga för personer som använder rullstol/elrullstol samt anpassas för personer med till exempel kognitiva svårigheter, rörelsehinder och syn- och hörselnedsättning.

Boendet utformas, planeras och integreras i det ordinära bostadsbeståndet. Boendet bör inte ligga i nära anslutning till andra boendeenheter för personer med funktionsnedsättning eller vård- och omsorgsboende för äldre för att inte få en prägel av institution. Det **bör** lokaliseras med närhet till kollektivtrafik och övrig samhällsservice som matbutik, bibliotek, café, vårdcentral, apotek etcetera.

Tidigt i programarbetet **bör** det göras en solanalys på tomten för att hitta lämpligaste placering av huset med hänsyn till dagsljuskrav, bästa läge för uteplatser och val av tak- och fasadmateriäl.

Allmänt gäller att skapa en ombonad miljö genom färgval, material och liknande. Planlösningen **ska** vara överblickbar med logiska och enkla rumssamband. Lättskötta ytor och inredning är viktigt.

Akustik

Med hänsyn till eventuella kognitiva svårigheter hos hyresgästerna ska, vid placering nära trafikbuller, skolor och förskolor mm, åtgärder för att undvika effekter av detta vidtas. I de fall gruppboenden planeras i flerfamiljshus **bör** åtgärder vidtas för att minska störningar. Till exempel bör sovrumsvägg intill trapphus undvikas.

Ljudklass C enligt SS 25267:2015 gäller för byggnaden i stort och ljudklass B **ska** gälla mellan bostäder samt mellan bostad och utrymme direkt utanför, det vill säga korridor och gemensamhetsutrymmen.

Även omgivningen kan ibland bli störd av den boende, därför eftersträvas en god ljudavskiljning.

Arbetsmiljö

Arbetsmiljöverkets rekommendationer för verksamhetsklassen **ska** uppfyllas. Vid planering av en gruppboende **bör** också eventuell risk för hot och våld beaktas. Till exempel **bör** reträttvägar planeras (se AFS 1993:2).

Brand

Brandskyddsfrågor såsom brandcellsindelning, utrymning, larm och sprinklers **ska** utformas i enlighet med gällande brandskyddskrav och **bör** diskuteras i ett tidigt stadium med brandskyddskonsult.

Verksamhetsklass 5B (BBR 5:215) gäller för dessa gruppboenden och utrymmena förses med automatiska släcksystem, boendesprinkler typ 3. Det **ska** planeras in yta för separat sprinklertank.

I gruppbestaden är varje bostad en separat brandcell. För att garantera att bostadsdörrar stängs om brand utbryter kan dörrarna kompletteras med automatisk stängare.

Brandlarm med rökdetektor **ska** finnas i de utrymmen som brandskyddskonsult finner nödvändiga. Larmet kopplas till larmtablå i personalutrymme. Larmsignal **ska** höras i alla bostäder. Larmet ska vara med fördröjning för alla bostäder utom där det ryker/brinner. Larmet behöver normalt inte kopplas automatiskt vidare till SOS eftersom en gruppbestad definitionsmässigt är bemannad dygnet runt. Om så inte är fallet ska larmet däremot vara vidarekopplat.

Det **ska** finnas minst två av varandra oberoende utrymningsvägar från gruppbestaden. Altandörr från bostad **ska** förses med cylinderlås på utsidan för att kunna nå alla boende från utsidan vid händelse av brand.

Data och tele

Planering **ska** ske i ett tidigt skede. Heltäckande Wifi **ska** finnas i byggnaden samt fungera även vid uteplatserna.

Fiber **ska** dras in till varje bostad, gemensamhetsutrymmen och kontor samt vissa teknikutrymmen. För gemensamhetsutrymmen och kontor dras fibern till ett centralt utrymme, såsom ställ eller skåp. Brukarna ombesörjer sin egen IT-lösning för sin egen bostad, även för TV.

El-abonnemang

Individuell mätning **ska** ske i varje bostad och debiteras hyresgästen. Hyresgästen tecknar eget el-abonnemang för sin bostad. Övriga utrymmen har separat elmätare där förbrukningen ska debiteras verksamheten.

Färgsättning

Generellt **ska** synskador och problem med bristande rumsuppfattning beaktas varför en tydlig kontrast mellan vägg och dörrar/dörrfoder är viktig. Rumsuppfattningen i sin helhet **bör** också förstärkas genom att skapa kontraster med avvikande kulör eller ton på golv, vägg och tak. Mörka kulörer undviks, särskilt på golv.

Låsning

De boende i gruppbestaden **ska** kunna låsa sin bostad och endast personal **ska** ha möjlighet att komma in. De boende **ska** även ha behörighet till det gemensamma kök-/samvarorummet och till bostads-/rullstolsförråd. Till personalutrymmen och medicinskåp **ska** bara personal ha behörighet.

Låsschema **ska** upprättas av entreprenör och granskas av beställaren.

Påkallningslarm

Påkallningslarm används enbart efter individuell behovsbedömning. Principen är att minst integritetskränkande åtgärd vidtas först. I de fall aktiva eller passiva påkallningslarm ändå bedöms vara nödvändiga, ska sådana kunna användas i lokalerna.

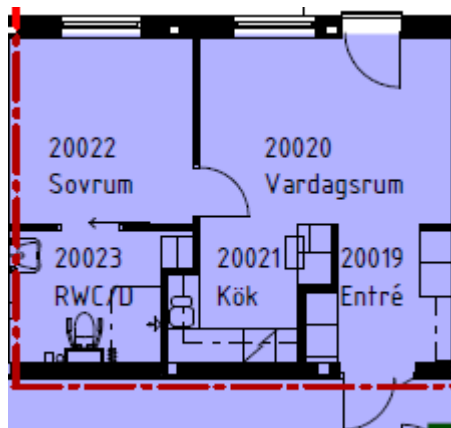
Under projektering **bör** det särskilt utredas var vägguttag ska finnas i byggnaden. Behov utöver standard föreligger i vissa fall på grund av att bland annat hjälpmedel kräver uttag.

Ventilation

Enligt normal standard för verksamhet. Detta beskrivs i BBR och AFS 2009:2.

Enskilda bostaden

En gruppbostad **ska** samlas på ett plan och ha så nära som möjligt till gemensamhetsutrymmet. De boendes bostäder **bör** vara vända mot en öppen yta och inte en alltför lång korridor för att underlätta passage och undvika institutionskänsla.

Exempel på bostad i Koggen, 2019.

I bostaden ska det finnas ett rum eller avskiljbar del av rum för daglig samvaro, sömn och vila eller matlagning enligt BBR 3:223 Tillgänglighet, bostadsutformning.

Ytterdörr

Namnskylt med den boendes namn och tittöga.

Respektive bostaddörr **ska** inte placeras mitt emot närliggande bostaddörrar.

Hall

Det **bör** finnas en höj- och sänkbar hatthylla.

Det **ska** finnas ett låsbart kombinerat medicin- och värdeskåp. Medicinskåpet **bör** ha elektronisk loggfunktion som ska vara kompatibel med kommunens standard. Det **ska** vara olika lås till de två olika delarna.

Säkringsskåp **bör** placeras på låg höjd med låsbar lucka. Bostäderna **ska** ha egna abonnemang och elmätare.

Mat- och umgängesdel

Utrymmet ska användas för måltider och umgänge. Det **ska** finnas utrymme för bord och stolar för måltid med plats för tre personer varav en i rullstol samt plats för möblering för avkoppling och umgänge för lika många.

Belysning **ska** kunna regleras med dimmer.

Köksdel

Köket **ska** vara fullt utrustat så att man kan laga mat i bostäderna: Spishäll, ugn, diskbänk, arbetsyta, kyl/frys samt en mindre variant av golvdiskmaskin (eller förberett för).

Engreppsblandare med förlängt handtag och hög pip **ska** finnas vid diskbänken. Spis **ska** förses med spisvakt och minst ett eluttag vid köksbänk förses med timer. Spishäll **ska** vara en infälld induktionshäll med fyra plattor med separat vredpanel på framkant.

Det **ska** finnas kombinerad kyl/ frys (självavfrostande) i fullhöjd med magnetsläpp i handtagen, inbyggd varmluftsugn gärna med sidohängd lucka och teleskopskenor till plåtar. Ett låsbart skåp eller låda. Utdragbar insats för källsortering i underskåp. Minst 800 mm bänkskivor med postformad framkant. Matt stänkskydd.

Sovrum

Säng, minst 900 mm bred, **ska** kunna placeras vinkelrätt från vägg med betjäning på båda sidor och passagebredd 900 mm vid fotändan (förhöjd standard enligt SIS). Om vårdbehov inte föreligger **ska** säng kunna placeras utmed vägg med sängbord vid huvudändan. Oavsett placering får ej huvudände vara under fönster.

Hygienutrymmet **bör** placeras i direkt anslutning till sovrummet så att förflyttning till och från säng kan ske med mobil personlyft.

Exempel på sängens placering. Källa: SIS, 2019.

Hygienutrymme

Hygienrummet **ska** både tillgodose bra tillgänglighet för den boende och bra arbetsmiljö för personalen. Om det är möjligt placeras fönster mot yttervägg i hygienutrymmet. Vred och handtag **ska** vara anpassade för personer med funktionsnedsättning. Belysningen **ska** inte vara automatisk utan istället ha en enkel strömställare på väggen.

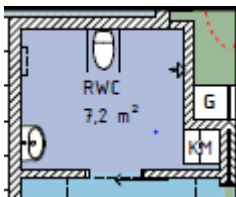
Skjutbar dörr i avvikande kulör och fjädrande gummitröskel **ska** finnas vid dörröppning. Kombinerad tvättmaskin och torktumlare på sockel med utdragbar korg, gärna placerad i en nisch. Golvyta **ska** vara halkfri och tåla desinfektionsmedel och det måste samtidigt vara möjligt att städa på ett enkelt sätt.

I våtzon 1 **bör** ytskiktet vara kakel men i övriga delar av hygienutrymmet kan andra material väljas. Matt kakel med avvikande kulör bakom toalett och tvättställ.

Duschutrymmet **ska** vara utformat så att en duschbrits (800 x 1 800 mm) kan köras in och att utrymme finns för assistans på var sida. Minimal lutning till golvbrunn. Duschdraperiskena monteras. Rostfritt förvaringskåp för bland annat inkontinensskydd. Det **ska** finnas möjlighet att hänga kartong med förkläden för personalen.

Toalettens placering **bör** vara mittemot dörren och inte vara på motsatt vägg mot spegelns. Det **ska** finnas plats på båda sidor för assisterande personer.

Det **ska** finnas stödhandtag i duschdel och vara förberett för uppfäll-/justerbara resningsstöd vid toalett. Tvättstället **bör** vara framskjutet och höj- och sänkbart, engreppsblandare med förlängt handtag monteras. Hög badrumsspegel med underkant direkt vid tvättställ. Duschslangen **ska** kunna nås från toalettstolen och vara vit. Det **ska** finnas minst ett eluttag på nåbar höjd för rullstolsburen person. Det **ska** finnas kontrastmarkeringar bakom toalettstol och tvättställ.

Exempel på toalett, badrum med dusch. Plats finns för överflyttning mellan rullstol och lös duschstol.

Uteplats i den enskilda bostaden

Uteplats **bör** finnas och vara insynsskyddad, försedd med tak eller markis samt utrustad med belysning. Dörr **ska** förses med lås på både in- och utsidan.

Nivåskillnad mellan innergolv, tröskel och golvet på uteplatsen **bör** minimeras. Om nivåskillnader är oundvikliga ska de lösas med tröskelkil och/eller förhöjt golv på uteplatsen.

Övrigt

Bostadsutformningen ska uppfylla BBR 3:223 när det gäller mått. När det gäller tillgänglighet ska SS 91 42 21: 2006 uppfyllas.

För att ge en mer praktisk och trivsamt miljö kan förvaringen med fördel utformas som en helhet, gärna med plats för personliga föremål i öppen hylladel mot rum. Förvaringslängder enligt Svensk standard 91 42 21:2006 överstiger i de flesta fall behoven, och tar en oproportionerligt stor del av bostaden i anspråk. Därför bör särskild vikt läggas vid framtagandet av lämpliga förvaringsenheter. Avstegen ska skriftligen godkännas av beställaren. För avstegen ska motivering/förklaring till hur man uppfyllt förvaringsbehovet och därmed BBR:s krav finnas redovisade, eftersom man med mindre mängder än SS avviker från BBR:s råd.

Nätverksuttag **ska** finnas. Övrig utrustning enligt gängse standard i huset i övrigt.

Utåtgående hörn **ska** monteras med hörnskydd.

Det ska vara möjligt att använda mobil personlyft i samtliga bostäder. Transport av boende **ska** kunna ske från sovplatsen in i hygienutrymmet.

Gemensamma utrymmen

En öppen planlösning förordas för att tillgodose tillgängligheten.

Gruppbestadens entrédörr

Dörren **ska** automatiskt gå i lås, så att varken boende eller personal behöver känna efter att dörren låses vid passage.

Tittöga eller fönster i dörren **ska** finnas. Mekanisk eller elektronisk ringklocka.

Entrédörr **ska** förses med dörröppningsautomatik. Hyresgäst- och personalnyckel **ska** finnas om inte elektroniskt passagesystem installeras.

Byggnadens entréhall

Klädhängare **bör** finnas för besökare.

Det ska finnas en namntavla i entrén.

Postfacken **ska** anpassas i höjd, 80 – 100 cm från golv, så att rullstolsburna själva kan nå sina egna postfack och hantera sin post. Personalen på gruppbestaden skall ha ett eget postfack.

Kök, matplats och samvaro

Mat- och samvarodel **ska** dimensioneras så att hyresgäster och personal i gruppbestaden kan samlas för gemensamma måltider om så önskas (plats för åtta - tio personer varav två i rullstol). En öppen planlösning kan vara att föredra för att lättare tillgodose krav på tillgänglighet och alternativa möbleringar.

Samvaro **ska** ha plats för soffor, fåtöljer och tillhörande bord. Om soffor och fåtöljer har tygklädsel ska de gå att ta av och tvätta och desinficera.

Det **ska** finnas separat handtvättställ för personalen. Köket **ska** utrustas med ugn, diskbänk, arbetsyta, normalstor golvdiskmaskin och mikrovågsugn. Separat kyl och självavfrostande frys i fullhöjd med magnetsläpp i handtagen. Spishäll **ska** vara en infälld induktionshäll. Inbyggd varmluftsugn gärna med sidohängd lucka och teleskopskenor till plåtar.

Engreppsblandare med förlängt handtag och hög pip **ska** finnas vid diskbänken. Spis förses med spisvakt och alla eluttag kring köksbänk förses med timer. Utdragbar insats för källsortering i underskåp.

Bänkskåp **ska** finnas med minst två låsbara lådor. Köket **ska** också ha hållare för tvål, desinfektionsmedel och torkpapershållare. Plats för förbrukningsvaror samt torrvaror.

Bänkskivor **ska** vara minst 1 600 mm och utformas med postformad framkant. Matt stänkskydd.

I mat- och samvarodel **ska** belysningen kunna regleras med dimmer.

Tvättutrymme

I tvättutrymmet inom gruppbestaden **ska** det finnas en större tvättmaskin, en torktumlare och ett torkskåp för boendet. Det **ska** även finnas en separat tvättmaskin för personalen (kombinerad tvättmaskin och torktumlare) om det inte finns i personalutrymmet. Maskinerna **ska** stå på sockel.

Det **ska** finnas tvättbänk med utslagsvask och tvättställ. Arbetsbänk och förvaringshyllor **ska** också finnas.

Det är viktigt att rummets utformning möjliggör ett flöde från smutsigt till rent.

Rullstolsförvaring

I byggnadens komplementutrymmen eller inom gruppbestaden **ska** det finnas tillgänglighetsanpassat utrymme med möjlighet att förvara rullstolar. Det ska finnas möjlighet att ladda, fylla på luft i och spola rent rullstolar. Varmt och kallt vatten för avspolning samt golvbrunn med grus-fång. Eluttag för laddning placeras 80 cm över golv. Hyllplan på vägg. Automatisk dörröppnare krävs.

Städförråd

Städförrådet **ska** finnas med plats för städvagn, väggfast städsethylla, väggfasta förvaringshyllor, handdukstork och utslagsback (med kallt och varmt vatten).

Det **ska** vara förberett för installation av en grovtvättmaskin med luddavskiljning i utrymmet.

Det är viktigt att rummets utformning möjliggör ett flöde från smutsigt till rent.

Närförråd

Förråd **ska** finnas med plats för väggfasta förvaringshyllor för boendets gemensamma saker, exempelvis säsongsbetonade attiraljer.

Personalutrymmen

I personaldelen ska det finnas separat kontor/expedition, separat jour- och vilrum, WC/duschrum med tvättmöjligheter och plats för omklädning samt separat rastum med pentry.

Kontor/expedition

Det **ska** finnas låsbar dörr med tittöga eller med fönster mot gemensamhetsdel. Det **ska** finnas plats för skrivare/kopiator, skrivbord med plats för dator, stol, nyckelskåp och värdeförvaring. Rummet **ska** ha fönster med dagsljusinsläpp.

Jour- och vilrum

Det **ska** finnas låsbar dörr. Plats för säng och sängbord. Utrymmet ska ligga nära toalett och gärna intill kontoret/expeditionen. Linneskåp för sängkläder. Rummet **bör** ha fönster eller dagsljusinsläpp.

Omklädningsutrymme för personal

Det **ska** finnas låsbar dörr. Inreds med sex låsbara Z-förvaringsskåp för kläder och värdesaker.

Personaltoalett med dusch inreds enligt normer och i närheten av jour- och vilrum. Smalt högskåp för förvaring. Kombinerad tvättmaskin och torktumlare på sockel.

Pentry/rastrum

Inreds med minst trinett, kyl med frysack och diskho samt plats för mikrovågsugn och överskåp. Plats för bord och fyra stolar och det **bör** finnas plats för en mindre soffa. Rummet **ska** ha fönster med dagsljusinsläpp.

Övriga utrymmen och funktioner

Angöring till byggnaden

Angöring **ska** kunna ske intill huvudentrén, max tio meter. Entrén skall vara fullt tillgänglig. Markunderlaget fram till entrén **ska** vara anpassat för rullstol. Om rullstolsramp krävs i samband med angöring får denna ha en lutning på högst 1:20.

God men inte bländande belysning **ska** finnas vid entrédörrar samt utomhus på lämpliga ställen.

Det **bör** finnas en porttelefon.

Elektronisk läsare **ska** placeras intill armbågskontakt. Porttelefon, läsare och eventuell armbågskontakt **ska** vara anpassad för rullstolsburen person och placeras enligt bilder nedan. Tröskel **bör** vara avfasad.

Bostadsförråd och förråd för gruppbestaden

Inom gruppbestaden eller i komplementbyggnad **ska** låsbart bostadsförråd, finnas till varje bostad. Bostadsförråden **ska** inredas med väggfasta hyllor och klädstång.

Det **ska** finnas ett låsbart förråd i anslutning till utemiljön med plats för trädgårds möbler, krukor och aktivitetsmaterial för utomhusbruk.

Teknik- och driftsutrymmen

Ska nås utifrån så att driftpersonal enkelt kommer åt utrymmena vid underhålls-åtgärder utan att störa den pågående verksamheten. Allt kan samlas i ett teknik- och driftsrum eller delas upp i flera utrymmen.

Avfallshantering och miljörum

Källsortering **ska** hanteras i respektive bostad såväl som i boendets övriga delar. Ytor för detta behöver planeras in.

- I den enskilda bostadens kök **bör** det finnas möjlighet att källsortera alla förpackningar samt matavfall och restavfall.
- I köket i det gemensamma utrymmet **ska** det finnas möjlighet att källsortera alla förpackningar samt matavfall och restavfall.
- Även returpapper (tidningar o dylikt) **ska** källsorteras. Det är lämpligt att källsortering av returpapper finns i de gemensamma utrymmena.
- Personalen **ska** också kunna källsortera sitt avfall i personalutrymmet.

Miljörummet/huset behöver inte ligga i gruppbestadens huskropp utan kan uppföras som fristående på tomten inom cirka 25 meter från entrén. Vägen dit ska vara tillgänglighetsanpassad.

Utformningen av miljörummet **ska** ske i enlighet med teknisk standard för renhållning avseende avfall, och om något avsteg planeras **ska** detta stämmas av med sakkunnig (driftchef Insamlingen) på Renhållningen. Det är viktigt att miljörummet utformas med ytor som rymmer kärl till alla fraktioner som ska sorteras ut (8 fraktioner).

Utemiljö

Gruppbestadens utemiljö består av:

- entré
- trädgård
- uteplats
- parkering, angöring

Entré

Gruppbestadens entré **ska** vara tydlig och inbjudande för de boende, personal och besökare och skyddande från regn och blåst. Det **ska** finnas sittplatser under tak.

Entrén **bör** utformas så att boendet smälter in i det övriga bostadsbeståndet i området, oavsett om det är i friliggande villa eller i flerbostadshus.

Trädgård

Den gemensamma trädgården **ska** vara en trivsamt plats som gynnar sociala möten. Det **bör** finnas planteringar och möjlighet att odla, även för rullstolsburna. Växter **bör** spegla årstiderna genom höstfärger, dofter och inte minst bärbuskar och blommor som lockar till sig fåglar och insekter. Starkt allergiframkallande eller giftiga växter **ska** inte användas.

Staket (ej stängsel), häck eller annan avgränsning **ska** omge trädgården.

Markbeläggning **ska** vara tillgänglig för rullstolar och andra gånghjälpmedel samt enkla att underhålla, snöröja och halkbekämpa.

Vattenutkastare **ska** finnas tillgänglig i trädgården eller på husfasad. Den ska vara självdränerande och fryssäker.

Belysningsarmaturer **ska** vara utformade så att ljuset kan riktas ner och avskärmas.

Om gruppbestaden ligger i ett flerbostadshus kan trädgård delas med övriga i flerbostadshuset. Det är då viktigt att uteplatser som tillhör gruppbestaden utformas så att de blir insynsskyddade och upplevs privata.

Förråd för säsongsutrustning och verktyg **ska** finnas och placeras med fördel i anslutning till den gemensamma uteplatsen.

Uteplats

En gemensam uteplats i anslutning till det gemensamma vardagsrummet **ska** inrymma utemöbler för åtta-tio personer.

Material och nivåskillnader **ska** anpassas så att uteplatsen kan tillträdas med rullstol, både inifrån och från den gemensamma gården. Det **ska** finnas regn och solskydd, belysning och eluttag vid uteplatsen.

Med hjälp av vegetation eller byggda element **ska** den skyddas mot insyn från omgivningen (om detta inte uppfylls av trädgårdens insynsskydd).

Parkering

Angöring **ska** kunna ske så nära huvudentrén som möjligt, men som mest 25 m. Markunderlaget fram till entrén **ska** vara anpassat för rullstol. Om rullstolsramp krävs i samband med angöring **ska** denna ha en lutning på högst 1:20.

Vad gäller parkeringsmöjlighet **bör** antalet platser utredas och planeras beroende på var boendet placeras. Ett riktmärke kan vara att det **bör** finnas parkeringsplatser för ca sex bilar samt cykelparkering eller cykelförråd för minst 10 cyklar.

Minst en av platserna anordnas för rörelsehindrade. Angöring för taxi och färdtjänst **ska** möjliggöras i anslutning till huvudentrén. Angöringsslinga eller vändplan är att föredra. Backningsrörelser **bör** undvikas.

Att tänka på

1. Plastmattor ska vara halvmatta samt halkdämpade. Golvmaterial ska vara anpassade för offentlig verksamhet och tåla högt slitage. Mattor med diskret mönster godtas. Kulör på mattor skall vara mörkare än väggar men inte för mörka.
2. Blanka och reflekterande ytor på bänkar och kakel undviks.
3. Samtliga fasta belysningsarmaturer ska vara LED med 2 700–3 000 kelvin. De ska vara flimmerfria och bör vara dimningsbara.
4. Glasväggar och fönster från golv till tak ska undvikas. Eventuella glaspartier ska markeras och vara okrossbara.
5. Säkerhetsbeslag på fönster, balkong-/altandörrar förses med dörrbroms kopplat till handtag.
6. Fasade hörn på pelare och utstående vägghörn alt. hörnlister monteras.
7. Stöttåliga väggar/hörn/karmar på utsatta platser med tanke på högt slitage av rullstolar/rollatorer.
8. Tydliga kontraster på dörrar, dörröppningar och golv/vägg.
9. Lägre fönster medger bättre utsikt för rullstolsburna.
10. Persienner, solskydd och insynsskydd monteras i samtliga fönster.
11. Vid framtagande av krav- och produktspecifikation inför upphandling av möbler, ska utgångspunkten vara behov och funktion. Det är viktigt att ta hänsyn till var möblerna ska placeras och hur de ska nyttjas för att säkerställa att behovet tillgodoses. Avsteg från detta riskerar att resultera i ökade kostnader.

Referenser

Arbetsmiljölagen, Arbetsmiljöverket

Arbetsmiljöverkets föreskrift AFS 2009:2 om arbetsplatsens utformning

Boverkets byggregler (BBR) med en utökad tillgänglighet enligt svensk standard, SS 91 42 21:2006

Boverkets byggregler (BBR) 3:223 Tillgänglighet, bostadsutformning

Bygg ikapp Handikapp, 6:e upplagan 2015, Svensk Byggtjänst

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Ds 2008:23

Folkhälsomyndighetens råd om inomhustemperatur, FOHMS 2014:17

Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), 9 § p. 9
SIS förhöjd standard

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om bostad med särskild service (SOSFS 2002:9)

Svensk standard SS 91 42 21:2006 – byggnadsutformning – bostäder – invändiga mått, höjd nivå

Svensk standard för belysningsstyrka arbetsområden SS-EN 12464-1

Systematiskt arbetsmiljöarbete AFS 2001:1, Arbetsmiljöverkets författningssamling

Tekniska riktlinjer, SRF Br008:3 – Automatiska brandlarmanläggningar och släcksystem

Våld och hot i arbetsmiljön AFS 1993:02, Arbetsmiljöverkets författningssamling